

УДК 339.9:005.342

**INNOVATIVE CONCEPTS OF THE GLOBAL ECONOMY DEVELOPMENT
ІННОВАЦІЙНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ****Atamanchuk Z. / Атаманчук З. А.***Ph.D. in Economics, Assoc. prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-6139-1653

Virna A. / Вірна А. О.*Master Student / студентка СО «Magіstr»*

ORCID: 0000-0002-0534-2048

*Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Akademya Yanhelia, str. 4, 21001**Донецький національний університет імені Василя Стуса,**Вінниця, Академіка Янгеля, 4, 21001*

Анотація. У статті з'ясовано сутність інноваційної економіки, досліджено інноваційні концепти розвитку глобальної економіки. Визначено, що важливим аспектом розвитку економіки держави в умовах глобалізації є саме інноваційна складова. Розглянуто вплив інновацій на економіку країн. Проаналізовано Глобальний індекс інновацій за 2012-2021 рр. Визначено рівень інноваційного розвитку економіки України.

Ключові слова: інновації, глобальна економіка, ВВП, економічний розвиток країн.

Інноваційна економіка в умовах розвитку знань суспільства характеризується провідною цінністю інноваційної діяльності науки і виробництва, зростанням науково-технічного виробництва, високих технологій, розвитком факторів виробництва, які формуються завдяки інноваціям, новим технологічним шляхам.

Комплексне дослідження інституціонального базису інноваційної економіки, сутності та основних понять щодо інноваційних концептів розвитку економіки частково представлено в працях: В. Біркентале, О. Головінова, К. Корсака, Ю. Макогона, А. Мокія, О. Набатової, Т. Орехової, М. Савченко, С. Пахомова, Ю. Полякової, В. Сизоненка, І. Хаджинова та багатьох інших.

Метою статті є дослідити інноваційні концепти розвитку глобальної економіки та встановити взаємозв'язок між рівнем розвитку інновацій та рівнем ВВП країн.

В умовах глобалізації інноваційна складова національної економіки стає основою незалежності країни, сталості її соціально-економічного розвитку, сприяє захисту інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз і дає поштовх до подальшого поступу. У цьому контексті питання впливу глобалізації на інтенсифікацію інноваційної діяльності має велике значення для теорії та практики економічного розвитку [1].

Інноваційний потенціал країни та інноваційний розвиток вимірюють за допомогою ряду індексів, які відрізняються набором індикаторів, алгоритмом інтегрування індикаторів та шкалою значень індексів. Одним із таких індексів є Global Innovation Index, який розраховується Аналітичним центром Міжнародної бізнес-школи INSEAD (Швейцарія) [2].

Глобальний інноваційний індекс (ГІІ) складається з 80 показників і дає можливість дослідити економіки країн світу до їх інноваційних можливостей. ГІІ також поділяє лідерів в сфері інновацій за такими регіонами: Північна

Америка, країни Африки на південь від сахари, Латинська Америка і Карибський басейн, Центральна і Південна Азія, Північна Африка і західна Азія, Південно-Східна Азія, Східна Азія і Океанія та Європа. Для подальшого аналізу було взято 5 країн-лідерів згідно результатів ГІ 2021 року, та було досліджено вплив інновацій на ВВП країн за останні 10 років.

Топ-5 країн у сфері інновацій відображено у табл. 1.

Таблиця 1 - Країни-лідери у сфері інновацій за результатами Глобального інноваційного індексу, за 2012-2021 рр.

Країна	Місце країни в Глобальному інноваційному індексі									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Швейцарія	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Швеція	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2
Сполучені Штати Америки	10	5	6	5	4	4	6	3	3	3
Великобританія	5	3	2	2	3	5	4	5	4	4
Республіка Корея	21	18	16	14	11	11	12	11	10	5

Джерело: складено автором за [4]

У 2021 році позиції лідерів займали: Швейцарія, Швеція, Сполучені Штати Америки, Великобританія та Республіка Корея. Швейцарія є безумовним лідером у сфері інновації вже більше 10 років. Через брак природних ресурсів, країна змушена була шукати інші шляхи розвитку. Відкритість економіки та інтегрованість у неї людського капіталу стали основними чинниками, що визначили успіх Швейцарії на ниві новаторства.

Серед факторів успіху інноваційного розвитку Швейцарії – послідовність здійснюваної інноваційної політики та міжнародна орієнтація підприємств [5].

Динаміку показників інновацій та Валового внутрішнього продукту (ВВП) Швейцарії за 2012-2021 роки відображено у табл. 2.

Таблиця 2 - Динаміка показників інновацій та ВВП Швейцарії за 2012-2021 рр.

Роки	Індекс інновацій	Загальне ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США
2012	68,2	692,11	86,547
2013	66,59	712,75	88,109
2014	64,78	734,4	89,684
2015	68,3	702,15	84,776
2016	66,28	695,6	83,073
2017	67,69	704,48	83,352
2018	68,4	735,54	86,388
2019	67,25	731,77	85,334
2020	66,08	752,25	87,1
2021	65,5	812,87	93,457

Джерело: складено автором за [4; 6]

Друге місце в загальному рейтингу та за регіоном займає Швеція. Протягом останніх 10 років Швеція входить в трійку лідерів. Швеція – високорозвинена скандинавська країна, яка за багатьма показниками лідирує в

Європі. Це продуктивність праці, кваліфікація робочої сили, гнучкість економічної політики, висока конкурентоспроможність країни у світовій економіці. Унікальним є шведський досвід створення інноваційної моделі розвитку в умовах ефективної національної інноваційної системи. Провідну роль у поясненні причин таких успіхів відіграє так звана шведська економічна модель. Також слід враховувати майже повну відсутність корупції та досить низький рівень розвитку неформальної економіки, а також велику повагу до держави. Значна частина податкових надходжень в країну іде на розвиток високих технологій, освіти та створення економіки нового типу в цілому [7].

Динаміку показників інновацій та ВВП Швеції за 2012-2021 роки відображено у табл. 3.

Таблиця 3 - Динаміка показників інновацій та ВВП Швеції за 2012-2021 рр.

Роки	Індекс інновацій	Загальне ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США
2012	64,8	552,48	58,038
2013	61,36	586,84	61,127
2014	62,29	581,96	60,020
2015	62,40	505,10	51,545
2016	63,57	515,65	51,965
2017	63,82	541,02	53,792
2018	63,08	555,46	54,589
2019	63,65	533,88	51,939
2020	62,47	541,49	52,300
2021	63,1	627,44	60,239

Джерело: складено автором за [4; 6]

У 2021 році США займає перше місце за регіоном Північна Америка. За останні 10 років Сполучені Штати Америки мали стрімкий розвиток в області інновацій та піднялися з 10 до 3 місця в рейтингу. Можна побачити, що разом зі стрімким розвитком інновацій, зростають і такі показники як: загальний ВВП та ВВП на душу населення.

Динаміку показників інновацій та ВВП США за 2012-2021 роки відображено у табл. 4.

Таблиця 4 - Динаміка показників інновацій та ВВП США за 2012-2021 рр.

Роки	Індекс інновацій	Загальне ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США
2012	57,7	16,253,97	51,784
2013	60,31	16,843,19	53,291
2014	60,09	17,550,68	55,124
2015	60,10	18,206,02	56,763
2016	61,40	18,695,11	57,867
2017	61,40	19,479,62	59,915
2018	59,81	20,527,19	62,805
2019	61,73	21,372,57	65,095
2020	60,56	20,893,74	63,028
2021	61,3	22,996,10	69,288

Джерело: складено автором за [4; 6]

Великобританія займає лідируючі позиції серед країн, що розвивають інновації. За останні 10 років Великобританія залишається приблизно на однаково високому рівні інновацій, що сприяє росту показників ВВП.

Динаміка показників інновацій та ВВП Великобританії за 2012-2021 роки представлена у табл. 5.

Таблиця 5 - Динаміка показників інновацій та ВВП Великобританії за 2012-2021 рр.

Роки	Індекс інновацій	Загальне ВВП, млрд дол США	ВВП на душу населення, дол. США
2012	61,2	2,719,16	42,687
2013	61,25	2,803,29	43,714
2014	62,37	3,087,17	47,787
2015	62,42	2,956,57	45,405
2016	61,93	2,722,85	41,5
2017	60,89	2,699,02	40,858
2018	60,13	2,900,79	43,647
2019	61,3	2,878,67	43,07
2020	59,78	2,756,90	41,098
2021	59,8	3,186,86	47,334

Джерело: складено автором за [4; 6]

Республіка Корея зберігає вищі рейтинги з патентування та інших показників у сфері інтелектуальної власності, займаючи друге місце за рівнем розвитку людського капіталу та наукових досліджень, причому значний внесок у НДДКР робить підприємницький сектор країни. Також, можна спостерігати, що за останні 10 років показники ВВП у Республіки Корея мають стрімкий розвиток. Отже, рівень інновацій може впливати на показники і сприяти значному економічному розвитку [8].

Динаміка показників інновацій та ВВП Республіки Корея за 2012-2021 роки представлена у табл. 6.

Таблиця 6 - Динаміка показників інновацій та ВВП Республіки Корея за 2012-2021 рр.

Роки	Індекс інновацій	Загальне ВВП, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США
2012	53,9	1,278,43	25,467
2013	53,31	1,370,80	27,183
2014	55,27	1,484,32	29,25
2015	56,26	1,465,77	28,732
2016	57,15	1,500,11	29,289
2017	57,70	1,623,90	31,617
2018	56,63	1,724,85	33,437
2019	56,55	1,651,42	31,902
2020	56,11	1,637,90	31,598
2021	59,3	1,798,53	34,758

Джерело: складено автором за [4; 6]

Ці країни приділяють особливу увагу створенню сприятливих економічних та інституційних умов для розвитку та охорони об'єктів інтелектуальної власності. Діє спрощена система отримання патентів і корисних моделей, кредитів для реалізації інноваційних проєктів, створено сприятливі умови для іноземного інвестування в інноваційні розробки, захисту прав інвесторів, підвищення якості наукових розробок і публікацій, є безкоштовний доступ населення до необхідних знань та освіти, прозора та надійна нормативна база. У підсумку всі ці заходи, спрямовані на удосконалення інноваційної сфери, впливають на формування потужної економіки.

Україна у 2021 році посіла 49 місце, опустившись на 4 позиції донизу, порівняно з 2020 роком. Аналіз динаміки Глобального інноваційного індексу в Україні показав, що вітчизняна економіка посідає 45-те місце серед 131 країни. Україна посідає 25 місце за рівнем знань і досліджень, 39 місце за людським капіталом і дослідженнями, 44 місце за креативністю, але 93 місце за інституціями, 94 місце за інфраструктурою та 99 місце за ринковими показниками. Досягнуті результати показують, що наша держава має потужний інноваційний потенціал, який не використовується належним чином. Низькі показники кількості акцій інноваційних компаній та інноваційної продукції свідчать про втрату державою інноваційного потенціалу.

Висновки. На підставі здійсненого аналізу можна визначити, що рівень впровадження інновацій здійснює вплив на економіку країн. На жаль, в умовах розв'язаної Росією проти України війни наша держава втрачає свої позиції на ринку інновацій. Уповільнення інноваційної діяльності ставить під загрозу економічну безпеку держави. Процеси інноваційного розвитку та економічного зростання взаємопов'язані та взаємообумовлені. Лише їх ефективна взаємодія може надати економічній системі України незалежності, стабільності, динамізму та здатності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

Література:

1. Хусаїнов Р. В. Глобалізація інноваційної сфери економіки: фактори, стан та наслідки для України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. С. 94-98.
2. Faisal H. The 3 Pillars of The Innovation Economy. Fast Company, 2018. URL: <https://www.fastcompany.com/3005977/3-pillars-innovation-economy> (дата звернення: 19.11.2022).
3. Lanvin, Bruno, Sacha Vincent-Wunsch, and Soumitra Dutta. The Global Innovation Index 2013: the local dynamics of innovation. WIPO, 2013. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2013.pdf (дата звернення: 15.11.2022).
4. Global Innovation Index – GII. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home> (дата звернення: 23.11.2022).
5. Бойко Д. І. Особливості розвитку інноваційної діяльності країн світу. Студентський вісник НУВГП, 2017, 2 (8). С. 75-77.
6. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 23.11.2022).

7. Володовська М. О. Досвід Швеції як шлях до ендогенізації економіки України. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19103/Volodovska_Dosvid_Shvetsii_yak_shliakh_do_endohenizatsii.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 24.11.2022).

8. Андрощук Г. О. Оцінка рівня інноваційного розвитку національних економік. Наука, технології, інновації, 2017. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/150773> (дата звернення: 24.11.2022).

***Abstract.** The article clarifies the essence of the innovative economy, researches innovative concepts of the development of the global economy. It was determined that an important aspect of the development of the state's economy in the conditions of globalization is precisely innovative component. The impact of innovations on the economy of some countries was considered. The Global Innovation Index for 2012-2021 was analyzed. The level of innovative development of Ukraine was determined.*

***Key words:** innovations, global economy, GDP, economic development of countries.*

Стаття відправлена: 25.11.2022 р.

© Атаманчук З. А., Вірна А. О.